

Az európai adatvédelmi biztos véleménye a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról (COM(2006)16 végleges)

(2007/C 91/03)

AZ EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre, és különösen annak 286. cikkére,

tekintettel az Európai Unió alapjogi chartájára, és különösen annak 8. cikkére,

tekintettel a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre ⁽¹⁾,

tekintettel a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽²⁾, és különösen annak 41. cikkére,

tekintettel az Európai Bizottságtól 2006. december 7-én kapott, a 45/2001/EK rendelet 28. cikkének (2) bekezdése szerinti véleménykérésre,

ELFOGADTA A KÖVETKEZŐ VÉLEMÉNYT:

I. BEVEZETÉS

Egyeztetés az európai adatvédelmi biztossal

1. A Bizottság a 45/2001/EK rendelet 28. cikke (2) bekezdésének megfelelően egyeztetés céljából megküldte az európai adatvédelmi biztos részére a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽³⁾ részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatot (a továbbiakban: a javaslat). Az európai adatvédelmi biztos szerint ezt a véleményt meg kell említeni a rendelet preambulumban.
2. A Bizottsággal való hivatalos egyeztetés az európai adatvédelmi biztos titkársága és a Bizottság vonatkozó főigazgatóságának (DG EMPL) szolgálatai közötti kapcsolatfelvételeket követi, és az európai adatvédelmi biztos 2007. évi kiemelt feladatainak egyike ⁽⁴⁾. A javaslat a DG EMPL tevékenységén belül valóban azon javaslatok egyike, amelyek az európai adatvédelmi biztos fokozott érdeklődésére tartanak számot. Az európai adatvédelmi biztos ezen kívül a javaslattal kapcsolatos előzetes észrevételeit ismertette az Európai Parlament által 2006. november 23-án szervezett meghallgatáson is. Ebben az összefüggésben az európai adatvédelmi biztos üdvözli ezt az egyeztetést, és reméli, hogy a jövőben kellő időben történő egyeztetésekre kerül majd sor a szociális biztonsági és foglalkoztatási ágazat területén a személyes adatok védelmével kapcsolatos egyéb bizottsági javaslatok, különösen a kiemelt feladatok jegyzékében szereplő javaslatok tekintetében is.

⁽¹⁾ HL L 281., 1995.11.23., 31. o.

⁽²⁾ HL L 8., 2001.1.12., 1. o.

⁽³⁾ HL L 166., 2004.4.30., 1. o.

⁽⁴⁾ Az európai adatvédelmi biztos minden év decemberében közzéteszi a következő év kiemelt fontosságú konzultációinak jegyzékét. A jegyzék tartalmazza azokat a legfontosabb bizottsági javaslatokat, amelyek esetleg az európai adatvédelmi biztos hivatalos választát igénylik. A legnagyobb hangsúlyt azokra a javaslatokra fektetik, amelyek várhatóan jelentős hatást gyakorolnak az adatvédelemre. Az európai adatvédelmi biztos 2007. évi kiemelt feladatainak jegyzéke megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu.

A javaslat összefüggéseiben szemlélve

3. A javaslat megállapítja a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet részletes végrehajtási szabályait. Az említett rendeletben a koordinálásra vonatkozó új szabályok alkalmazása valóban kizárólag ezen, a megfelelő végrehajtási intézkedések megállapításáról szóló javaslat elfogadása után történhet meg ⁽¹⁾. A javaslatot ezért az alapját képező alaprendelettel összefüggésben kell értékelni. E pont tekintetében meg kell jegyezni, hogy az európai adatvédelmi biztos nem mondott véleményt a 883/2004/EK rendeletről, mivel a megfelelő bizottsági javaslatot 1999. február 12-én ⁽²⁾, a 45/2001/EK rendelet hatálybalépését megelőzően fogadták el.
4. A javaslat célja a meglévő szabályok korszerűsítése és egyszerűsítése a szociális biztonsági intézmények közötti együttműködés erősítése és a szociális biztonsági intézmények közötti adatcsere módszereinek javítása révén.
5. A javaslat alkalmazási köre tág, mind az érintett polgárok, mind az érintett területek tekintetében. A javaslat egyrészt kiterjed a nemzeti jogszabályok értelmében biztosított valamennyi uniós polgárra (így többek között a foglalkoztatásban nem álló személyekre is), amennyiben határokon átnyúló elemek is felmerülnek. Másrészt a szociális biztonság számos területére vonatkozik: betegségi ellátások; anyasági és azzal egyenértékű apasági ellátások; rokkantsági ellátások; öregségi nyugdíj; özvegyi nyugdíj; munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések esetére szóló ellátások; haláleseti juttatás; munkanélküli ellátások; korengedményes nyugdíjak, családi ellátások.
6. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli a javaslatot annyiban, amennyiben annak célja a személyek szabad mozgásának előmozdítása, valamint az Unió területén mozgó uniós polgárok életszínvonalának és alkalmazásuk feltételeinek javítása.
7. A javaslat jelentős részét a személyes adatoknak a szociális biztonság tekintetében illetékes nemzeti közigazgatási szervek közötti cseréjére vonatkozó rendelkezések képezik. A szociális biztonsági rendszerek valóban nem létezhetnének különböző fajtájú, gyakran szenzitív jellegű személyes adatok feldolgozása nélkül. A szociális biztonsággal kapcsolatos személyes adatok különböző tagállamok közötti cseréje továbbá az Európai Unió fennállásának természetes következménye, amelyben a polgárok egyre nagyobb mértékben élnek a szabad mozgáshoz fűződő jogukkal.
8. Fontos továbbá, hogy a személyes adatoknak a tagállamok nemzeti közigazgatási szervei közötti fokozott cseréje nem csupán jobb feltételeket teremt a személyek szabad mozgása tekintetében, hanem a személyes adatok védelmének magas szintjét is biztosítja, és ily módon garantálja az alapvető uniós jogok egyikét. Ebben az összefüggésben az európai adatvédelmi biztos örömmel állapítja meg, hogy az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) a javaslatról szóló 2006. október 26-i véleményében rámutatott arra, hogy biztosítani kell a személyes adatok megfelelő védelmét, különös tekintettel az érintett adatok időnként szenzitív jellegére ⁽³⁾.

A vélemény célja

9. Az európai adatvédelmi biztossal folytatott egyeztetés tárgya egy végrehajtási rendeletre vonatkozó javaslat. A fentiekben említetteknek megfelelően azonban a végrehajtási rendeletet – tekintettel a személyes adatok védelmére is – nem lehet a szociális biztonsági rendszerek koordinálásának alapelvét megállapító 883/2004/EK rendeletről különválasztva értékelni. Az európai adatvédelmi biztos ezért véleményében figyelembe fogja venni a 883/2004/EK rendelettel megállapított keretet. Az európai adatvédelmi biztos mindazonáltal véleményét azokra a kérdésekre fogja összpontosítani, amelyek tekintetében a végrehajtási rendelet jogalkotója még mozgástérrel rendelkezik.

⁽¹⁾ A szabályokat jelenleg a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 149., 1971.7.5., 2. o.), valamint annak végrehajtási rendelete, az 574/72/EGK tanácsi rendelet (HL L 74., 1972.3.27., 1. o.) állapítja meg.

⁽²⁾ HL C 38., 1999.2.12., 10. o.

⁽³⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. október 26-i véleménye a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról (HL C 324., 2006.12.30., 59. o.).

10. Az európai adatvédelmi biztos megállapítja továbbá, hogy a javaslat – tág alkalmazási köre mellett – nagyon összetett, mivel részletes és időnként technikai jellegű rendelkezéseket állapít meg a szociális biztonsági rendszerek koordinálásának különböző körülményei, mechanizmusai és korlátai tekintetében. Ezért a javaslat elemzése során az európai adatvédelmi biztos nem fog egyenként valamennyi rendelkezésre kitérni, hanem – a javaslat tekintetében különösen fontos adatvédelmi elvekre összpontosítva – horizontális megközelítést fog alkalmazni.
11. E megközelítést alkalmazva a vélemény célja az adatvédelmi jogszabályok betartásának és a javasolt intézkedések hatékonyságának a biztosítása, a nemzeti jogi rendszerekben történő végrehajtás során esetleg felmerülő kérdések előrevetítése és kezelése révén. Az európai adatvédelmi biztos e véleményében először meghatározza a vonatkozó adatvédelmi jogi keretet, majd foglalkozik a vonatkozó adatvédelmi elveknek a javaslatra történő alkalmazásával. Összegzésében az európai adatvédelmi biztos kiemeli főbb megállapításait és ajánlásait.

II. A VONATKOZÓ ADATVÉDELMI JOGI KERET

12. A javaslat összefüggésében a biztosított személyek személyes adatait általában az illetékes nemzeti hatóságok fogják feldolgozni, így az a 95/46/EK irányelvet („az irányelv”) végrehajtó nemzeti törvények hatálya alá tartozik. Azon korlátozottabb számú esetekben, amelyekben biztosított személyek személyes adatait közösségi intézmények dolgozzák fel, a 45/2001/EK rendeletet ⁽¹⁾ kell alkalmazni. Ez a helyzet állna elő például uniós intézmények alkalmazottaira vonatkozó személyes adatok feldolgozása esetén ⁽²⁾. Az adatvédelem jelenlegi jogi kerete ezért azonos szintű védelmet biztosít az EU egészében.
13. A jelenlegi javaslat erre a harmonizált keretre épít. Az irányelvet végrehajtó nemzeti jogszabályok azonban nem teljesen egységesek, és még mindig létezhetnek eltérések a nemzeti adatvédelmi törvények között is. Ezért rendkívül fontos, hogy a jogalkotó ezt figyelembe vegye annak érdekében, hogy a javasolt intézkedések teljes mértékben megfeleljenek ennek a keretnek, valamint hogy ezen lehetséges különbségek feloldhatók legyenek.
14. A határokon átnyúló fokozott adatcsere továbbá a személyes adatok védelmére vonatkozó nemzeti rendelkezések jobb összehangolását fogja szükségessé tenni. Ebben a tekintetben az európai adatvédelmi biztos üdvözli a 883/2004/EK rendelet 77. cikkét. Ez a rendelkezés konkrétan kimondja, hogy a rendelet, valamint végrehajtási szabályai értelmében feldolgozott személyes adatokat a személyes adatok védelmére vonatkozó közösségi rendelkezéseknek megfelelően kell továbbítani.
15. A 883/2004/EK rendelet 77. cikke útmutatást nyújt továbbá a különböző tagállamok illetékes hatóságai közötti adattovábbítás esetén alkalmazandó nemzeti adatvédelmi jog tekintetében, és kimondja, hogy amennyiben egy tagállam személyes adatokat közöl egy másik tagállammal, az ilyen közlésre az első, vagyis a küldő tagállam adatvédelmi jogszabályai vonatkoznak. Ezzel szemben a fogadó tagállam részéről történt minden adatközlésre, valamint a fogadott adatok tárolására, megváltoztatására és megsemmisítésére a fogadó tagállam adatvédelmi jogszabályai vonatkoznak. Ez a rendelkezés összhangban áll az alkalmazandó nemzeti jogra vonatkozó, az irányelv 4. cikkében megállapított rendelkezéssel.
16. A javaslat (3) preambulum bekezdésében, valamint 3. cikkének (2) bekezdésében hivatkozás történik a személyes adatok védelmére vonatkozó közösségi rendelkezésekre. Míg a (3) preambulum bekezdés általánosságban kimondja, hogy az érintett személyeknek élvezniük kell a személyes adatok védelmére vonatkozó közösségi rendelkezések által biztosított valamennyi garanciát, a 3. cikk (2) bekezdése konkrétan utal a saját személyes adatokhoz való hozzáférés és azok helyesbítésének jogára.

⁽¹⁾ Mivel a 45/2001/EK rendelet rendelkezései tükrözik a 95/46/EK irányelv rendelkezéseit, az olvasó könnyebbége érdekében ez a vélemény kizárólag az említett irányelv vonatkozó cikkeire fog hivatkozni, a fenti rendelet hasonló rendelkezéseire azonban nem.

⁽²⁾ Például a 883/2004/EK rendelet 15. cikke és ezen javaslat 18. cikke foglalkozik a kisegítő alkalmazottak személyes adatainak átadásával.

17. Az európai adatvédelmi biztos egyetért azzal, hogy – mivel személyes adatok magas szintű feldolgozásának és továbbításának végrehajtására vonatkozó jogi eszközről van szó – egyértelműen és konkrétan utalni kell az alkalmazandó adatvédelmi keretre. Ebben az összefüggésben az európai adatvédelmi biztos ajánlja, hogy a személyes adatok védelmére vonatkozó közösségi rendelkezésekre ne csak a preambulum bekezdésekben történjen általános hivatkozás, hanem azok konkrétan kerüljenek említésre a rendelkezésekben (például a 3. cikkben) is. Ez az általános rendelkezés nem zárna ki, hogy egyéb rendelkezések – például a jelenleg a 3. cikk (2) bekezdésében foglaltak – tovább foglalkozzanak az adatvédelmi elveknek a szociális biztonsági rendszerek koordinálásának keretében történő konkrét alkalmazásával kapcsolatos konkrét kérdésekkel (lásd az alábbi 36–38. pontot).

III. A VONATKOZÓ ADATVÉDELMI ELVEK ALKALMAZÁSA

Célhoz kötöttség

18. Az adatvédelmi jog alapelveinek egyike értelmében személyes adatokat kizárólag arra a célra lehet feldolgozni, amely célra azokat gyűjtötték, vagy azzal összeegyeztethető célra (az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja). A javaslat nem tartalmaz a célhoz kötöttségre vonatkozó általános rendelkezést ⁽¹⁾. A javaslat általános megközelítése értelmében azonban a szociális biztonsági célok valamelyike (nyugdíj, rokkantsági ellátás, munkanélküli ellátás, stb.) érdekében gyűjtött személyes adatokat ugyanazon célra dolgozzák fel és továbbítják más tagállamok hatóságai részére. Így a javaslatban meghatározott feldolgozási műveletek többsége ugyanazon vagy összeegyeztethető célra feldolgozott személyes adatokat fog érinteni. Ugyanez vonatkozik személyes adatoknak követelések vagy jogtalan ellátások beszedésére irányuló adattovábbítás (73. cikk) keretében történő feldolgozására is.
19. Egyéb körülmények – például az adóhatóságok közötti együttműködés ((14) preambulum bekezdés) – esetén azonban a szociális biztonsághoz kapcsolódó adatok a szociális biztonságtól eltérő célokra is szükségesek lehetnek. Ebben az esetben – bizonyos esetekben, valamint amennyiben az adatfeldolgozás nemzeti vagy közösségi szintű jogalkotási intézkedések alapján szükséges – az irányelv 13. cikke indokolhatja a célhoz kötöttség elve alóli kivételt. A jogalkotó ebben az összefüggésben mérlegelheti, hogy a javaslatban konkrétan megemlíti-e azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén szociális biztonsági adatokat más célra is fel lehet dolgozni.
20. Ennek alapján az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a javaslat tiszteletben tartja a célhoz kötöttségre vonatkozó alapvető adatvédelmi rendelkezéseket. Az európai adatvédelmi biztos megjegyzi továbbá, hogy a személyes adatok szociális biztonsági céloktól eltérő célokra történő felhasználásának tilalma az alkalmazandó adatvédelmi jogszabályokból ered, amelyek az ezen általános elv alóli kivételt kizárólag konkrét és szigorú feltételek mellett teszik lehetővé.

Arányosság a feldolgozott adatok, az illetékes szervek és a tárolás időtartama tekintetében

21. Az adatvédelmi elveknek megfelelően a személyes adatoknak gyűjtésük és/vagy további feldolgozásuk célja szempontjából megfelelőeknek, relevánsaknak és nem túlzott mértékűeknek kell lenniük (az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja). A szociális biztonsági rendszerek összefüggésében ez azt jelenti, hogy minden esetben kizárólag a szükséges és arányos adatkör továbbítható.
22. Ezt az elvet helyesen tartalmazza a javaslat 2. cikkének (1) bekezdése, amely a tagállamok intézményei számára kötelezővé teszi a biztosított személy jogai és kötelezettségei megállapításához és meghatározásához szükséges valamennyi adat egymás részére történő átadását. Az európai adatvédelmi biztos ebben az összefüggésben hangsúlyozza, hogy a szükséges személyes adatok meghatározása az adott ellátás függvényében kismértékben változhat. Például a betegbiztosítási ellátások tekintetében más fajtájú személyes adatok szükségesek, mint az öregségi nyugdíj tekintetében. A tagállamok hatóságai által továbbított információk nem haladhatják meg a konkrét esetben a biztosított személy szóban forgó jogainak vagy kötelezettségeinek megállapításához szükséges mértéket.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleményében felhívta a figyelmet erre a kérdésre, és sajnálatát fejezte ki az 1408/71/EGK rendelet jelenlegi 84. cikke (5) bekezdésének b) pontjához hasonló rendelkezés hiánya miatt, „amely kifejezetten tiltja az adatok szociális biztonsági célokon kívül más célra történő felhasználását”. Az EGSZB véleményének 4.10.2. pontja.

23. Az arányosságnak vonatkoznia kell az adatokhoz hozzáféréssel rendelkező illetékes szervek számára, valamint a személyes adatok tárolásának részletes szabályaira és időtartamára is. Kizárólag az érintett hatóságok és intézmények rendelkezhetnek a szociális biztonsági adatokhoz való hozzáféréssel, és ezen adatok – az érintett azonosítását lehetővé tévő formában történő – tárolásának időtartama nem haladhatja meg a feldolgozás céljához szükséges időtartamot (az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének e) pontja).
24. A biztosított személyek személyes adataihoz hozzáféréssel rendelkező hatóságok és intézmények száma tekintetében a javaslat 83. cikke nyilvános adatbázist hoz létre, amely felsorolja minden egyes tagállam vonatkozó szerveit. Meg kell jegyezni továbbá, hogy a javaslat biztosítja, hogy a tagállamok rugalmasan döntsenek arról, hogy a személyes adatokat a tagállamban egy központi hozzáférési ponton keresztül, vagy közvetlenül az érintett hatóság vagy intézmény részére továbbítják (2. cikk (3) bekezdés). Ezenkívül minden egyes tagállamban lehet több kijelölt szerv is, amelyek közül néhány regionális szinten is működhet.
25. A személyes adatok tárolásának időtartama tekintetében az európai adatvédelmi biztos megállapítja, hogy a szociális biztonság összefüggésében az arányosság vizsgálata a szociális biztonság érintett területétől függően rendkívül eltérő eredményekhez vezethet. Például a betegbiztosítási ellátásokhoz kapcsolódóan feldolgozott személyes adatokra általában rövidebb ideig lesz szükség, mint a nyugdíjakhoz kapcsolódóan feldolgozott személyes adatokra, mivel a nyugdíj olyan ellátás, amelynek folyósítása valószínűleg hosszabb időtartamon keresztül történik. A személyes adatok tárolásának időtartama az azokat feldolgozó szerv fajtájától is függ. Például központi hozzáférési pont esetében ez azt jelentené, hogy a személyes adatokat azoknak az illetékes szerv részére történt továbbítását követően azonnal törölnék. Mindenesetre egyértelmű, hogy a személyes adatokat haladéktalanul törölni kell vagy azonosíthatatlanná kell tenni, amennyiben már nem szükségesek arra a célra, amelyre azokat gyűjtötték vagy feldolgozták.
26. Ezen megfontolásokra is figyelemmel az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy ebben az összetett rendszerben, amelyben a személyes adatok feldolgozására és továbbítására a szervek aszimmetrikus hálózatán keresztül kerül sor, különös figyelmet kell fordítani annak biztosítására, hogy a személyes adatokat az illetékes hatóságok dolgozzák fel, arányos időtartam alatt, valamint arra, hogy ne jöjjenek létre párhuzamos adatbázisok. Az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a 83. cikkben meghatározott adatbázis hozzá fog járulni annak biztosításához, hogy a szükséges személyes adatokat minden konkrét esetben kizárólag a vonatkozó hatóságok részére továbbítsák. A jelenlegi javaslatot ki lehetne azonban egészíteni az adatok továbbítására és tárolására vonatkozó részletes szabályok további pontosításával, ahogyan azt a Bizottság más javaslatok esetében tette ⁽¹⁾. Az európai adatvédelmi biztos ebben az összefüggésben úgy véli, hogy a tárolási időtartamok bizonyos szintű harmonizálása nem csak a polgároknak a személyes adatok védelméhez fűződő jogát védené, de javítaná a különböző tagállamok nemzeti közigazgatási szervei közötti koordináció hatékonyságát is.

A személyes adatok feldolgozásának jogalapjai

27. A javaslat több mechanizmust állapít meg a biztosított személyek személyes adatainak különböző tagállamok illetékes szervei közötti továbbítása tekintetében. A személyes adatok ezen cseréi két nagy kategóriába sorolhatók: az érintett személy kérelmére történő adatcserék; valamint a hivatalból, általában harmadik felek (illetékes szervek, munkaadók) között és az érintett személy konkrét kérelme nélkül történő adatcserék. Az érintett szervek gyakran szenzitív adatokat dolgoznak fel és továbbítanak, különösen az egészségi állapot vonatkozásában.
28. Ezen feldolgozási tevékenységek mindegyikének meg kell felelnie az irányelvben a személyes adatok feldolgozása tekintetében megállapított feltételeknek: az illetékes nemzeti szervek és munkaadók személyes adatokat kizárólag az érintett személy hozzájárulásával vagy egyéb alapos indokkal – például jogi kötelezettség teljesítése vagy közérdekből elvégzendő feladat végrehajtása vagy hivatali hatáskör gyakorlása érdekében – dolgozhatnak fel (az irányelv 7. cikkének a), c) és e) pontja). Szigorúbb feltételek vonatkoznak a szenzitív adatokra, vagyis az olyan személyes adatokra, amelyekből következtetni lehet a faji vagy etnikai hovatartozásra, a politikai véleményre, a vallási vagy világnézeti meggyőződésre, a szakszervezeti tagságra, az egészségi állapotra vagy a szexuális életre (az irányelv 8. cikke).

⁽¹⁾ Ezen rendelkezések egy közelmúltbeli példája megtalálható a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló tanácsi rendeletre irányuló bizottsági javaslatban (COM(2005) 649 végleges). Különösen, ezen javaslat 46. cikke kötelezi a központi nemzeti hatóságokat, hogy a más tagállamok hatóságaitól kapott adatokat azoknak az illetékes nemzeti szerv részére történt továbbítását követően haladéktalanul törölnék. A (3) bekezdés kimondja továbbá a rendelet alapján közölt információknak a közlés céljához szükségesnél, de legfeljebb egy évnél hosszabb ideig történő tárolásának szigorú tilalmát. Lásd még az európai adatvédelmi biztos e javaslatról szóló véleményének 45–49. pontját (HL C 242., 2006.10.7., 20. o.).

29. Ennek alapján az európai adatvédelmi biztos rámutat arra, hogy a javaslat rendelkezései értelmezhetők úgy, hogy azok a szociális biztonsággal kapcsolatos adatok feldolgozására és továbbítására vonatkozó – az irányelv 7. cikkének c) pontja szerinti – jogi kötelezettséget állapítanak meg, amennyiben ez a kötelezettség konkrét. Ezért azokban az esetekben, amikor a javaslat személyes adatok feldolgozásának egyértelmű kötelezettségét állapítja meg, az illetékes nemzeti szervek és a munkaadók által végrehajtott feldolgozási műveletek alapulhatnak az irányelv 7. cikkének c) pontján. Ezzel ellentétben, amikor a javaslat nem állapít meg közvetlenül jogi kötelezettséget, a személyes adatok feldolgozásának alapját vagy konkrét nemzeti (nem harmonizált) jogi kötelezettség vagy egyéb jogalap képezi.
30. Az irányelv 7. cikkének e) pontja lehetővé teszi személyes adatok feldolgozását abban az esetben, ha az adatfeldolgozás közérdekből elvégzendő feladat végrehajtásához vagy az adatkezelőre, illetve az adatokról tudomást szerző harmadik félre ruházott hivatali hatáskör gyakorlásához szükséges. Ez az eset áll fenn akkor, amikor a vonatkozó szerv nem konkrét jogi kötelezettség alapján, hanem általános – nemzeti vagy közösségi – jogi rendelkezésen alapuló feladatai vagy hivatali hatásköre keretében dolgoz fel adatokat. Ebben az esetben a tiltakozási jog az irányelv 14. cikkének a) bekezdése értelmében alkalmazandó.
31. Az irányelv 7. cikkének a) pontja szerinti hozzájárulás, mint jogalap hatálya korlátozottabb személyes adatok közigazgatási hatóságok által vagy munkaviszony keretében történő feldolgozása tekintetében, mivel a hozzájárulás – az irányelv 2. cikkének h) pontja értelmében – kizárólag akkor tekinthető önkéntesnek, ha az érintett személy tényleges alternatívákkal rendelkezik.
32. Szenzitív adatok feldolgozására (az irányelv 8. cikke) az előző pontokban említettekhez hasonló megfontolások vonatkoznak. Az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a munkajogból eredő kötelezettségek (az irányelv 8. cikke (2) bekezdésének b) pontja), további kivételek (8. cikk (4) bekezdés) vagy hozzájárulás (8. cikk (2) bekezdésének a) pontja) megfelelő jogalapot képezhet szenzitív szociális biztonsági adatok feldolgozásához. Ebben az esetben különös védintézkedésekre – például technikai csoportosítási intézkedésekre – lehet szükség.
33. A fenti megfontolásokra figyelemmel az európai adatvédelmi biztos rámutat arra, hogy e javaslat minél egyértelműbben állapít meg a személyes adatok feldolgozására vonatkozó konkrét jogi kötelezettségeket az illetékes szervek és a munkaadók számára, annál könnyebb és eredményesebb lesz annak a tagállamokban történő végrehajtása, tekintettel az irányelvből eredő nemzeti adatvédelmi törvények betartására. Az európai adatvédelmi biztos ezért – a javaslatban meghatározott különböző konkrét mechanizmusok részleteinek taglalása nélkül – ajánlja az uniós jogalkotónak annak biztosítását, hogy a személyes adatok feldolgozása és továbbítása tekintetében minden egyes művelet közvetlenül a javaslat által meghatározott konkrét jogi kötelezettségen vagy a feldolgozásra vonatkozó, az irányelv 7. és 8. cikke szerinti egyéb törvényes indokon alapuljon.

A biztosított személyek tájékoztatása

34. A 95/46/EK irányelv IV. szakaszában meghatározottaknak megfelelően alapvető fontosságú az érintettek megfelelő tájékoztatása személyes adataik feldolgozásáról és jogaikról. Ez különösen fontos akkor, amikor különböző tagállamokban több hatóság dolgoz fel személyes adatokat, és az érintettek szem elől téveszthetik, hogy ki és milyen célból dolgozza fel személyes adataikat, és bizonytalanná válhatnak jogaik gyakorlásának módjában.
35. E kérdés tekintetében az európai adatvédelmi biztos határozottan a proaktív megközelítést támogatja: mindenre kiterjedő és kellő időben történő információnyújtást az érintettek számára a gyűjtött adatok felhasználásának pontosítása és jogaik ismertetése céljából. Ebben a tekintetben az európai adatvédelmi biztos nem csupán támogatja az EGSZB-nek a rendelet valamennyi lehetséges alkalmazója körében történő figyelemfelkeltésre irányuló felhívását⁽¹⁾, hanem maga is felszólítja a jogalkotót, hogy egészítse ki a javaslatot a személyes adatok feldolgozása tekintetében az érintett személyek konkrét és megfelelő tájékoztatásának szükségességére vonatkozó konkrét hivatkozással. Erre a 19. cikk (*A biztosítottak tájékoztatása*) annak érdekében történő módosításával kerülhetne sor, hogy a biztosított személyek részére biztosítani lehessen a szükséges információk nyújtását.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleményének 1.11. pontja.

Az érintettek jogai

36. Az érintettek jogai különösen fontosak a szociális biztonsági rendszerek összefüggésében, mivel azok lehetővé teszik az érintett személyek számára a rájuk vonatkozó (szenzitív) adatok feletti ellenőrzés megőrzését, azok helyességének biztosítását, valamint azon adatok ellenőrzését, amelyek alapján fontos döntések meghozatalára és juttatások odaítélésére kerül sor. Ez különösen fontos a határokon átnyúló esetekben, amikor az információk fordításának szükségessége miatt a személyes adatok átadása során bekövetkező hiba lehetősége valószínűleg nagyobb. Említésre érdemes az is, hogy az információk helyességének az érintettek jogainak gyakorlásából eredő javulása nemcsak az érintett személyek számára kedvező, hanem a megfelelő szociális biztonsági szervek számára is.
37. Az európai adatvédelmi biztos melegen üdvözlöi a javaslat 3. cikkének (2) bekezdését, amely kimondja, hogy a tagállamok – a személyes adatok védelmére vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összhangban – biztosítják az érintett személyeknek a személyes adatokhoz való hozzáférés és azok helyesbítésének jogát. Az európai adatvédelmi biztos ugyanakkor javasolja, hogy ezt a rendelkezést egészítsék ki az érintettek valamennyi jogára – többek között a tiltakozási jogra (95/46/EK irányelv 14. cikk) és az automatizált egyedi döntésekre (95/46/EK irányelv 15. cikk) vonatkozó védintézkedésekre – való általánosabb hivatkozással.
38. Az európai adatvédelmi biztos ajánlja továbbá, hogy a javaslat kellően vegye figyelembe az érintettek tényleges joggyakorlása megkönnyítésének szükségességét határokon átnyúló esetekben. Az érintett személyeknek jogaikat ténylegesen olyan helyzetben kell gyakorolniuk, amelyben személyes adataik kettő vagy több ország különböző hatóságaitól származnak. Ezért kívánatos lenne, hogy ezekben az esetekben az érintettek jogaikat közvetlenül azon a hatóságon keresztül is gyakorolni tudják, amely más tagállamokból származó személyes adatokat fogad. Ez azt jelentené, hogy a biztosított személlyel közvetlen kapcsolatban álló illetékes hatóság felkérést kapna arra, hogy egyablakos hatósággént járjon el nem csak a szociális biztonsági ellátások, hanem az ezen ellátásokkal kapcsolatban feldolgozott valamennyi személyes adat tekintetében is. A biztosított személy ily módon képes lenne jogai ezen illetékes hatóságon keresztül gyakorlására, az adatok eredetétől függetlenül. Az európai adatvédelmi biztos ezért felkéri a jogalkotót ezen lehetőség mérlegelésére, többek között az egyéb bizottsági javaslatokban már megtalálható példákra is figyelemmel ⁽¹⁾.

Biztonsági intézkedések

39. A javaslatban különös jelentőséget kap az adatfeldolgozás biztonsága, tekintettel a különböző tagállamok közigazgatási szervei körében az elektronikus eszközök egyre szélesebb körű használatára. Ezen kívül az adattovábbítás a legtöbb esetben szenzitív adatokat érint, ami – amint arra az EGSZB is rámutatott – tovább növeli annak fontosságát, hogy „biztosítani kell az adatok megfelelő tárolását és azt, hogy ne kerülhessenek illetéktelen kezekbe” ⁽²⁾.
40. Ebben a tekintetben az európai adatvédelmi biztos üdvözlöi a javaslat 4. cikkét, amely kimondja, hogy az érintett szervek közötti adattovábbítás „elektronikus úton történik egy közös, biztonságossá tett kereten belül, amely képes a titkosság és az adatsere védelmének biztosítására”. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza azonban, hogy ezen „közös, biztonságossá tett keret” – amelyet a szociális biztonsági rendszerek koordinációjával foglalkozó igazgatási bizottságnak ⁽³⁾ kell meghatároznia – tekintetében kellően figyelembe kell venni az IDABC-program ⁽⁴⁾ (Interoperable Delivery of European e-Government Services to public Administrations, Businesses and Citizens – Interoperábilis páneurópai elektronikus kormányzati szolgáltatások közigazgatási rendszerek, gazdasági szervezetek és állampolgárok részére) keretében a közösségi adatvédelmi rendelkezésekkel kapcsolatban, és különösen az adatfeldolgozás biztonságával kapcsolatban kiadott ajánlásokat. Ebben a tekintetben az európai adatvédelmi biztos ajánlja továbbá, hogy az igazgatási bizottság adott tevékenységeibe megfelelő módon vonjanak be adatvédelmi és biztonsági szakértőket.

⁽¹⁾ Ennek egy közelmúltbeli példája megtalálható a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjéről szóló tanácsi kerethatározatra vonatkozó bizottsági javaslatban (COM (2005) 690 végleges). A javaslat 6. cikke lehetővé teszi az érintett számára, hogy saját személyes adataihoz fűződő jogait ne csak az adatokat birtokló hatóság megkeresésével gyakorolhassa, hanem a lakóhelye szerinti hatóságon keresztül is. További példák találhatók a schengeni információs rendszerben.

⁽²⁾ Az EGSZB véleményének 4.10. pontja.

⁽³⁾ A 883/2004/EK rendelet 71. cikkével létrehozott bizottság. A javaslat 4. cikke kimondja, hogy az adatsere formáját és módját az igazgatási bizottság állapítja meg.

⁽⁴⁾ <http://ec.europa.eu/idabc/en/home>

IV. ÖSSZEGZÉS ÉS AJÁNLÁSOK

41. Az európai adatvédelmi biztos üdvözlí a javaslatot annyiban, amennyiben annak célja a személyek szabad mozgásának előmozdítása, valamint az Unió területén mozgó uniós polgárok életszínvonalának és alkalmazásuk feltételeinek javítása. A szociális biztonsági rendszerek koordinálása ugyanakkor nem lenne lehetséges különböző fajtájú, gyakran szenzitív jellegű személyes adatok feldolgozása és átadása nélkül.
42. Fontos továbbá, hogy a személyes adatoknak a tagállamok nemzeti közigazgatási szervei közötti fokozott cseréje nem csupán jobb feltételeket teremt a személyek szabad mozgása tekintetében, hanem a személyes adatok védelmének magas szintjét is biztosítja, és ily módon garantálja az EU alapvető jogainak egyikét.
43. A javaslat a személyes adatok védelmére vonatkozó közösségi rendelkezésekkel, és különösen a 95/46/EK irányelvvel, valamint a nemzeti végrehajtási törvényekkel létrehozott harmonizált adatvédelmi keretre épít. Az európai adatvédelmi biztos örömmel állapítja meg, hogy ezen adatvédelmi keret alkalmazhatóságára a 883/2004/EK alaprendelet és a javaslat egyaránt utal. Az adatvédelmi elveknek a szociális biztonsági rendszerek koordinálásának keretében való alkalmazásához kapcsolódó konkrét kérdéseket azonban tovább kell vizsgálni.
44. A *célhoz kötöttség elvének* tekintetében az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a javaslat tiszteletben tartja a célhoz kötöttségre vonatkozó alapvető adatvédelmi rendelkezéseket. Az európai adatvédelmi biztos megjegyzi továbbá, hogy a javaslat nem mondja ki egyértelműen a személyes adatok szociális biztonsági céloktól eltérő célokra történő felhasználásának tilalmát, hanem az az alkalmazandó adatvédelmi jogszabályokból ered, amelyek az ezen általános elv alóli kivételt kizárólag meghatározott esetekben és szigorú feltételek mellett teszik lehetővé. A jogalkotó ebben az összefüggésben mérlegelheti, hogy a javaslatban konkrétan megemlíti-e azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén szociális biztonsági adatokat más célra is fel lehet dolgozni.
45. A *feldolgozott adatok, az illetékes szervek és a tárolás időtartamának arányossága* tekintetében az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy ebben az összetett rendszerben, amelyben a személyes adatok feldolgozására és továbbítására a szervek aszimmetrikus hálózatán keresztül kerül sor, különös figyelmet kell fordítani annak biztosítására, hogy a személyes adatokat az illetékes hatóságok dolgozzák fel, arányos időtartam alatt, valamint arra, hogy ne jöjjenek létre párhuzamos adatbázisok. Ebben az összefüggésben a javaslatot ki lehetne egészíteni az adatok továbbítására és tárolására vonatkozó részletes szabályok további pontosításával.
46. A *személyes adatok feldolgozása jogalapjának* tekintetében az európai adatvédelmi biztos – a javaslatban meghatározott különböző konkrét mechanizmusok részleteinek taglalása nélkül – ajánlja az uniós jogalkotónak annak biztosítását, hogy a személyes adatok feldolgozása és továbbítása tekintetében javasolt minden egyes mechanizmus közvetlenül a javaslat által meghatározott konkrét jogi kötelezettségen vagy a feldolgozásra vonatkozó, az irányelv 7. és 8. cikke szerinti egyéb törvényes indokon alapuljon.
47. A *biztosítottak tájékoztatása* tekintetében az európai adatvédelmi biztos ajánlja, hogy a javaslatot egészítsék ki a személyes adatok feldolgozása tekintetében az érintett személyek konkrét és megfelelő tájékoztatásának szükségességére vonatkozó konkrét hivatkozással.
48. Az *érintettek jogai* tekintetében az európai adatvédelmi biztos melegen üdvözlí a javaslat 3. cikkének (2) bekezdését, és javasolja, hogy ezt a rendelkezést egészítsék ki az érintettek valamennyi jogára – többek között a tiltakozási jogra és az automatizált egyedi döntésekre vonatkozó védintézkedésekre – való általánosabb hivatkozással. Ezenkívül az európai adatvédelmi biztos felkéri a jogalkotót, hogy határokon átnyúló esetekben könnyítse meg az érintettek tényleges joggyakorlását annak előírásával, hogy a biztosított személlyel közvetlen kapcsolatban álló illetékes hatóság egyablakos hatóságként járjon el nem csak a szociális biztonsági ellátások, hanem az ezen ellátásokkal kapcsolatban feldolgozott valamennyi adat tekintetében is.

49. A biztonsági intézkedések tekintetében az európai adatvédelmi biztos ajánlja, hogy az adattovábbításnak a javaslat 4. cikkében megállapított „közös, biztonságossá tett kerete” kellően vegye figyelembe az adatvédelemre és az adatfeldolgozás biztonságára vonatkozó megfelelő ajánlásokat. Ebben az összefüggésben az illetékes igazgatási bizottság adott tevékenységeibe megfelelő módon be kell vonni adatvédelmi és biztonsági szakértőket is.

Kelt Brüsszelben, 2007. március 6-án.

Peter HUSTINX
EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS
